

## PITANJA I ODGOVORI

### UVOD

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje kao jedinstveni provoditelj obveznog zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj nastoji što više afirmirati preventivne aktivnosti u svim ugovornim djelatnostima, pa tako i u medicini rada.

Provođenje preventivnih postupaka gdje je god moguće ima višestruke komparativne prednosti kako za radno aktivnu populaciju, tako i za poslodavce i širu zajednicu. Naime, višegodišnja dobra praksa kako kod nas, tako i u svijetu pokazuje da uz zdravo radno mjesto i provođenje specifične zdravstvene zaštite značajno pridonosi očuvanju zdravlja radnika. Sve je više poslodavaca koji osim provođenja periodičnih pregleda za radnike, koji rade na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada, omogućuju obavljanje i sistematskih pregleda svojih djelatnika na teret poslodavca. Bez obzira na aktualnu gospodarsvenu situaciju, neki poslodavci očito su spoznali da je ulaganje u zdravlje radnika uvijek isplativo i da donosi višestruku korist. Naime, prepoznavanje odstupanja u zdravstvenom stanju ili poremećaja ili otkrivanje bolesti u najranijoj fazi omogućuje pravodobnu liječničku intervenciju, uz minimalne troškove zdravstvenog sustava, maksimalno poštednu intervenciju za osobu, kao i minimalnu odsutnost s posla.

Provođenje preventivnih pregleda za radnike koji rade na računalima više od pola radnog vremena dnevno jednostavno je standard koji je vezan uz nove tehnologije, a koji očito još nisu svi prihvatili. Iako je Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom (u daljnjem tekstu: Pravilnik) donesen daleke (!) 2005. godine, nevjerojatno je da svi poslodavci nisu još postupili prema odredbama članka 10. spomenutog Pravilnika i osigurali svojim zaposlenicima pregled vida kod specijaliste medicine rada. Takvo postupanje je neshvatljivo, a i neprihvatljivo jer je ostavljen dvogodišnji rok kada su se pregledi mogli obaviti na teret obveznog zdravstvenog osiguranja za sve radnike koji su već radili s računalom. Nakon proteka toliko vremena danas, nažalost, inspeksijske službe imaju priliku konstatirati da još nije postupljeno prema odredbama Pravilnika. Kako se ne radi o značajnim sredstvima koje sada poslodavac treba izdvojiti za ovakve preglede, jer prema odredbama Pravilnika troškovi pregleda vida ne smiju ići na teret radnika, smatra se nužnim što prije izvršiti obvezu pregleda vida kod specijaliste medicine rada. To je ne samo u interesu zaštite zdravlja radnika nego i otklanjanja možebitnih sankcija nakon inspeksijskog nadzora.

Ovdje treba spomenuti da troškovi prethodnog pregleda vida prije početka zapošljavanja na radnom mjestu s računalom kod specijaliste

medicine rada idu na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod). Isto tako Zavod snosi troškove periodičnih pregleda svake dvije godine za radnike koji rade na računalu, a nose korekcijska pomagala za vid.

Zato je važno da sve službe poslodavca odrađe korektno svoj posao kako bi se poslodavac rasteretio nepotrebnih troškova i uskladio postupanje s važećim propisima o specifičnoj zdravstvenoj zaštiti radnika.

**1. Ako nadležni doktor specijalist medicine rada nije u mogućnosti obaviti periodičke preglede u zadanom roku, je li moguće produljiti rok u kojem je poslodavac dužan poslati radnike na preventivne preglede, a da troškovi takvih pregleda idu na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje?**

*Odgovor:*

Sukladno članku 36., stavku 1. važećeg Zakona o zaštiti na radu, poslodavac je dužan radnika, koji obavlja poslove s posebnim uvjetima rada, ponovno uputiti na pregled nakon proteka roka utvrđenog propisom zaštite na radu.

Člankom 36., stavkom 2. istog Zakona propisano je da poslodavac ne smije dopustiti radniku da obavlja poslove s posebnim uvjetima rada ako više ne ispunjava uvjete za obavljanje poslova ili ako ga ponovno ne uputi na pregled nakon isteka vremena u kojem je to bio dužan učiniti. Inspekcijski nadzor nad provedbom navedenih odredbi obavljaju inspektori Državnog inspektorata sukladno članku 102., stavku 1. Zakona o zaštiti na radu.

Rokovi u kojima se mora ponoviti utvrđivanje zdravstvene sposobnosti određeni su važećim Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada i drugim propisima zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.

Zbog otklanjanja poteškoća u obavljanju periodičkih pregleda u zadanim rokovima potrebna je suradnja poslodavaca i doktora specijalista medicine rada, kao i izrada detaljnog plana

i rasporeda preventivnih pregleda, pri čemu treba voditi računa o propisanim rokovima i raspoloživim kapacitetima ugovornog subjekta medicine rada.

Sukladno odredbi članka 23., stavka 7. Odluke o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu odnosno profesionalne bolesti s osnovama za sklapanje ugovora (N.N., br. 1/11., 6/11., 31/11., 78/11., 153/11., 38/12., 61/12. i 118/12.) subjekti medicine rada koji s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje imaju sklopljen ugovor o provođenju specifične zdravstvene zaštite obvezni su provoditi ugovorenu zdravstvenu zaštitu na način koji omogućuje kontinuirano provođenje specifične zdravstvene zaštite radnika.

**2. Poslodavac zapošljava sezonskog radnika u poljoprivredi sukladno odredbama važećeg Zakona o poticanju zapošljavanja. Treba li se u navedenom slučaju podnijeti tiskanica T5 i što je s priznavanjem ozljeda na radu u ovim slučajevima?**

*Odgovor:*

Osobe koje se sukladno Zakonu o poticanju zapošljavanja (N.N., br. 57/12. i 120/12.) zapošljavaju na privremenim, odnosno povremenim poslovima u poljoprivredi obuhvaćene su člankom 13.a Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, a osnovom članka 2. Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (N.N., br. 57/12.) za koje je propisano da se obvezno osiguravaju za slučaj ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti.

Na navedene osobe se, slijedom toga, primjenjuje i članak 4. važećeg Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti (u daljnjem tekstu: Pravilnik) vezano uz podnošenje prijave na obvezno zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti putem tiskanice T5.

Ako se sezonski radnik ozlijedi obavljajući navedene poslove, postupak utvrđivanja i priznavanja ozljede za ozljedu na radu pokreće organizator poslova, odnosno poslodavac sukladno članku 37., stavku 1. Pravilnika.

U slučaju da se nakon provedenog postupka ozljeda prizna ozljedom na radu, osigurana osoba, temeljem članka 5., stavka 1., točke 2. Pravilnika, u sklopu prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu i novčane naknade, ali ne i pravo na naknadu plaće na teret HZZO-a sukladno članku 24., stavku 2. i 3. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju.

**3. Radnik je na duljem bolovanju zbog priznate profesionalne bolesti. Koliki iznos naknade plaće mu je potrebno isplaćivati nakon što protekne 18 mjeseci bolovanja, vezano uz umanjenje naknade plaće propisano člankom 39. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju?**

*Odgovor:*

Odredbom članka 39., stavkom 1. i 2. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (u daljnjem tekstu: Zakon) propisano je da osiguranik ima pravo na teret sredstava HZZO-a ostvariti pravo na naknadu plaće za vrijeme bolovanja po istoj dijagnozi bolesti u maksimalnom trajanju od tri godine bez prekida. Nakon isteka 18 mjeseci trajanja bolovanja ostvaruje pravo na naknadu plaće u iznosu 50 % zadnje isplaćene naknade plaće na ime tog bolovanja.

Međutim, umanjenje odnosno prestanak isplate naknade plaće ne odnosi se na osiguranike koji su privremeno nesposobni za rad zbog priznate ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a što je vidljivo iz navedene odredbe, budući da njome nisu obuhvaćena bolovanja iz članka 26., točke 10. Zakona (bolovanje zbog priznate ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti).

Slijedom navedenog, radnik koji je na bolovanju zbog priznate profesionalne bolesti ne podliježe navedenom umanjenju naknade plaće protekom 18 mjeseci bolovanja.

**4. Kakva su prava obrtnika ako mu se dogodi ozljeda na radu i na koji način ih može ostvariti?**

*Odgovor:*

Obrtnici su obvezno osigurani za slučaj ozljede na radu (članak 6., stavak 4. Zakona), a slijedom čega mogu ostvarivati prava za slučaj ozljede ako se, nakon prethodno provedenog postupka od HZZO-a, ozljeda prizna kao ozljeda na radu.

Postupak se pokreće podnošenjem prijave o ozljedi na radu nadležnom područnom uredu HZZO-a prema mjestu prebivališta osiguranika u šest primjeraka. Obrazac predmetne prijave nalazi se i na mrežnim stranicama HZZO-a. Prijava u svojem zadnjem dijelu mora biti popunjena od izabranog doktora opće/obiteljske medicine osiguranika.

Uz prijavu je potrebno priložiti presliku medicinske dokumentacije te vlastoručno potpisanu izjavu u kojoj su ukratko pojašnjene okolnosti nastanka navedene ozljede.

Ako nakon provedenog postupka predmetna ozljeda bude priznata za ozljedu na radu, osiguranik ostvaruje ova prava:

1. pravo na zdravstvenu zaštitu (u cijelosti na teret HZZO-a)
2. pravo na novčane naknade (naknadu plaće za vrijeme bolovanja i pravo na naknadu troškova prijevoza u svezi korištenja prava na zdravstvenu zaštitu).

Bolovanje za vrijeme ozljede na radu vodi izabrani doktor opće/obiteljske medicine osiguranika, a za vrijeme bolovanja osiguranik ostvaruje pravo na naknadu plaće od prvog dana bolovanja na teret Zavoda u visini 100 % od osnovice za naknadu. Za osiguranika obrtnika osnovica za naknadu plaće je mjesečna osnovica osiguranja za obračun i uplatu doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje za posljednjih šest mjeseci prije mjeseca u kojem je došlo do ozljede na radu, umanjena za zakonom propisane obvezne doprinose, poreze i prireze.

O pravu na naknadu plaće odlučuje se, u pravilu, bez donošenja pisanog rješenja na osnovi izvješća o bolovanju (doznaka) koje izdaje izabrani doktor opće/obiteljske medicine osiguranika.

Prava i obveze iz obveznog zdravstvenog osiguranja za slučaj ozljede na radu uređene su Pravilnikom o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti (N.N., br. 1/11., 153/11., 51/12. i 126/12.).

**5. Zakonom o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti propisano je obavljanje zdravstvenih pregleda radnika koji su u dodiru s hranom i namirnicama. Koje su ovlaštene ustanove u Zagrebu za obavljanje zdravstvenih pregleda radnika na radnom mjestu „kuhar“, odnosno može li se takav pregled obaviti u izabranom timu specijaliste medicine rada? Temeljem kojeg dokumenta se obavlja pregled, je li to uputnica RA1? Tko snosi troškove pregleda?**

*Odgovor:*

Zakonom o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (N.N., br. 79/07., 113/08. i 43/09.) utvrđuju se:

1. zarazne bolesti čije je sprečavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku te
2. mjere za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti.

Zdravstveni pregledi radnika koji obavljaju poslove, odnosno sudjeluju u proizvodnji i prometu hrane, a koji su definirani člankom 28., točkom 1. predmetnog Zakona, predstavljaju jednu od mjera propisanih u svrhu sprečavanja i suzbijanja zaraznih bolesti.

Navedeni zdravstveni pregledi obavljaju se u zavodima za javno zdravstvo županija, odnosno Grada Zagreba i u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, sukladno članku 28., stavku 5. istog Zakona.

Godišnji program mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti donosi ministar zdravlja na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, a njime se utvrđuju mjere, izvršitelji programa, sredstva, rokovi te načini plaćanja i provedba programa.

Sukladno navedenom sve daljnje informacije vezano uz navedene zdravstvene preglede ovlašten je dati Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Za istaknuti je, također, da navedene preglede treba razlikovati od preventivnih pregleda koji se obavljaju u sklopu plana i programa mjera specifične zdravstvene zaštite radnika, a koje u sklopu obveznog zdravstvenog osiguranja osigurava Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Ovi pregledi obavljaju se prema doktrini i kriterijima medicine rada za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti radnika koji rade na poslovima koji su prema propisima zaštite zdravlja i sigurnosti na radu utvrđeni kao poslovi s posebnim uvjetima rada, a koji pregledi obuhvaćaju ciljanu obradu organa i organskih sustava koji su posebno opterećeni radnim zahtjevima ili su potencijalno ugroženi radnim štetnostima. Ovi pregledi obavljaju se na temelju uputnice za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti radnika (obrazac RA-1) koju izdaje poslodavac, a sukladno odredbama Pravilnika o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti (N.N., br. 70/10.).

*Veronika Laušin, dr. med.  
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*